TEISINGUMO TEISMO (didžioji kolegija) SPRENDIMAS

2025 m. rugpjūčio 1 d.*

„Prašymas priimti prejudicinį sprendimą – Reglamentai (EEB) Nr. 3821/85 ir (ES) Nr. 165/2014 – Pareiga periodiškai tikrinti tachografus – Leidžianti nukrypti nuostata – Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinis sakinys ir 51 straipsnio 1 dalis – Palankesnio baudžiamojo įstatymo galiojimo atgal principas – Baudžiamojo pobūdžio administracinės nuobaudos – Kasacinis skundas – Naujas įstatymas, įsigaliojęs vėliau už kasacine tvarka apskųstą teismo sprendimą – „Galutinio apkaltinamojo nuosprendžio“ sąvoka“

Byloje C-544/23

dėl *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Aukščiausiasis administracinis teismas) 2023 m. rugpjūčio 16 d. nutartimi, kurią Teisingumo Teismas gavo 2023 m. rugpjūčio 28 d., pagal SESV 267 straipsnį pateikto prašymo priimti prejudicinį sprendimą byloje

T. T.,

BAJI Trans s. r. o.

prieš

Národný inšpektorát práce

TEISINGUMO TEISMAS (didžioji kolegija),

kurį sudaro pirmininkas K. Lenaerts, pirmininko pavaduotojas T. von Danwitz, kolegijų pirmininkai F. Biltgen, K. Jürimäe, C. Lycourgos (pranešėjas), I. Jarukaitis, M. L. Arastey Sahún, S. Rodin, N. Jääskinen, D. Gratsias ir M. Gavalec, teisėjai E. Regan, J. Passer, Z. Csehi ir O. Spineanu-Matei,

generalinis advokatas J. Richard de la Tour,

posėdžio sekretorius I. Illéssy, administratorius,

atsižvelgęs į rašytinę proceso dalį ir įvykus 2024 m. rugsėjo 24 d. posėdžiui,

* Proceso kalba: slovakų.

išnagrinėjęs pastabas, pateiktas:

– T. T. ir *BAJI Trans s. r. o.*, atstovaujamų *advokáti* M. Mandzák ir M. Pohovej, taip pat *advokátka* P. Rumanová,

– *Národný inšpektorát práce*, atstovaujamos *generálny riaditel* M. Mitterpák ir *právnička* L. Štofová,

– Slovakijos vyriausybės, atstovaujamos A. Lukáčik, E. V. Larišová ir S. Ondrášiková,

– Italijos vyriausybės, atstovaujamos G. Palmieri, padedamos *avvocato dello Stato* M. Cherubini,

– Europos Komisijos, atstovaujamos P. J. O. Van Nuffel ir A. Tokár,

susipažinęs su 2025 m. vasario 4 d. posėdyje pateikta generalinio advokato išvada,

priima šį

Sprendimą

1 Prašymas priimti prejudicinį sprendimą pateiktas dėl Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos (toliau – Chartija) 49 straipsnio 1 dalies paskutinio sakinio ir 51 straipsnio 1 dalies išaiškinimo.

2 Šis prašymas pateiktas nagrinėjant T. T. ir *BAJI Trans s. r. o.* ginčą su *Národný inšpektorát práce* (Nacionalinė darbo inspekcija, Slovakija) dėl šios inspekcijos T. T. skirtos administracinės baudos.

Teisinis pagrindas

Sąjungos teisė

Chartija

3 Chartijos 49 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Niekas negali būti nuteistas už veikimą ar neveikimą, kurie pagal jų padarymo metu galiojusią nacionalinę ar tarptautinę teisę nebuvo laikomi nusikalstamomis veikomis. Taip pat negali būti skiriama griežtesnė bausmė negu ta, kuri buvo taikoma nusikalstamos veikos padarymo metu. Jeigu po to, kai nusikalstama veika buvo padaryta, įstatymo nustatyta lengvesnė bausmė, skiriama lengvesnė bausmė.“

4 Chartijos 51 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Šios Chartijos nuostatos skirtos Sąjungos institucijoms, įstaigoms ir organams, tinkamai atsižvelgiant į subsidiarumo principą, bei valstybėms narėms tais atvejais, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę. Todėl jie turi gerbti teises, laikytis principų ir juos taikyti pagal turimus atitinkamus įgaliojimus <…>.“

Reglamentas Nr. 3821/85

5 Pagrindinėje byloje nagrinėjamo nusižengimo padarymo dieną galiojusios redakcijos 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 3821/85 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų (OL L 370, 1985, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 7 sk., 1 t., p. 227), iš dalies pakeisto 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 561/2006 (OL L 102, 2006, p. 1) (toliau – Reglamentas Nr. 3821/85), 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse buvo nustatyta:

„1. Įrašymo įranga įrengiama ir naudojama valstybėje narėje registruotose transporto priemonėse, naudojamose keleiviams ir kroviniams vežti keliais, išskyrus Reglamento (EB) Nr. 561/2006 3 straipsnyje nurodytas transporto priemones. <…>

2. Nuo šio reglamento nuostatų taikymo valstybės narės gali atleisti Reglamento (EB) Nr. 561/2006 13 straipsnio 1 ir 3 dalyse paminėtas transporto priemones.“

6 Tuo metu galiojusios redakcijos to paties reglamento 19 straipsnio 1 dalyje buvo numatyta:

„Pasitarusios su Komisija ir nevėluodamos, valstybės narės priima įstatymus ir kitus teisės aktus, būtinus, kad būtų įgyvendintas šis reglamentas.

Inter alia, tose priemonėse numatomas tikrinimų, ar laikomasi įstatymų, reorganizavimas [organizavimas], tikrinimų tvarka bei priemonės jiems įgyvendinti ir baudos, skiriamos už pažeidimus.“

7 Minėto reglamento I priedo VI skyriaus 3 dalies „Periodinės apžiūros“ a punkte tuo metu, kai buvo padarytas pagrindinėje byloje nagrinėjamas pažeidimas, buvo nustatyta:

„Transporto priemonėse sumontuotas tachografas periodiškai apžiūrimas ne rečiau kaip kas dvejus metus ir tai galima padaryti atliekant pačios transporto priemonės techninę apžiūrą.

<…>“

8 Nuo 2016 m. kovo 2 d. Reglamentas Nr. 3821/85 buvo panaikintas 2014 m. vasario 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 165/2014 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 3821/85 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų ir iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 561/2006 dėl tam tikrų su kelių transportu susijusių socialinių teisės aktų suderinimo (OL L 60, 2014, p. 1), 47 straipsniu.

Reglamentas Nr. 165/2014

9 Reglamento Nr. 165/2014 3 straipsnio 1 ir 2 dalyse nurodyta:

„1. Tachografai sumontuojami ir naudojami valstybėse narėse registruotose keleivinėse ar krovininėse kelių eismo transporto priemonėse, kurioms taikomas Reglamentas (EB) Nr. 561/2006.

2. Valstybės narės šio reglamento gali netaikyti Reglamento (EB) Nr. 561/2006 13 straipsnio 1 ir 3 dalyse minimoms transporto priemonėms.“

10 Minėto reglamento 23 straipsnio 1 dalyje numatyta:

„Patvirtintos dirbtuvės reguliariai tikrina tachografus. Reguliarios patikros atliekamos bent kartą per dvejus metus.“

11 To reglamento 41 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Laikydamosi nacionalinių konstitucinių nuostatų valstybės narės nustato sankcijų už šio reglamento pažeidimus skyrimo taisykles ir imasi visų jų taikymui užtikrinti būtinų priemonių. Tos sankcijos turi būti veiksmingos, proporcingos, atgrasomosios bei nediskriminacinės ir turi atitikti [2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyvoje 2006/22/EB dėl būtiniausių sąlygų Tarybos reglamentams (EEB) Nr. 3820/85 ir (EEB) Nr. 3821/85 dėl su kelių transporto veikla susijusių socialinių teisės aktų įgyvendinti ir panaikinančioje Direktyvą 88/599/EEB (OL L 102, 2006, p. 35)] nustatytas pažeidimų kategorijas.“

12 To paties reglamento 48 straipsnio antra pastraipa suformuluota taip:

„Atsižvelgiant į 46 straipsnyje nurodytas pereinamojo laikotarpio priemones, [šis reglamentas] taikomas nuo 2016 m. kovo 2 d. <…>“

Reglamentas Nr. 561/2006

13 Reglamento Nr. 561/2006 1 straipsnyje nustatyta:

„Siekiant suderinti konkurencijos sąlygas tarp sausumos transporto rūšių, ypač kelių transporto sektoriuje, bei pagerinti darbo sąlygas ir saugų eismą keliuose, šis reglamentas nustato vairavimo trukmių, pertraukų ir poilsio laikotarpių taisykles vairuotojams, vežantiems keleivius ir krovinius keliais. Šiuo reglamentu taip pat siekiama skatinti valstybių narių stebėsenos ir vykdymo praktikos bei kelių transporto pramonės darbo pagerėjimą.“

14 Minėto reglamento 3 straipsnyje išvardytos tam tikrų kategorijų kelių transporto priemonės, kurioms šis reglamentas netaikomas. Transporto priemonės, naudojamos prekinio betono mišiniui pristatyti, neįtrauktos į šį sąrašą.

15 To paties reglamento 13 straipsnio 1 dalyje išvardytos transporto priemonių kategorijos, dėl kurių valstybės narės gali leisti nukrypti nuo Reglamento Nr. 561/2006 5–9 straipsnių, jei tai neprieštarauja šio reglamento 1 straipsnyje nurodytiems tikslams.

16 Pagrindinėje byloje nagrinėjamo pažeidimo padarymo dieną galiojusios redakcijos 13 straipsnio 1 dalyje transporto priemonės, naudojamos prekinio betono mišiniui pristatyti, nebuvo paminėtos.

17 Vis dėlto minėta 13 straipsnio 1 dalis buvo iš dalies pakeista 2020 m. liepos 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (ES) 2020/1054, kuriuo iš dalies keičiami Reglamentas (EB) Nr. 561/2006, kiek tai susiję su būtiniausiais reikalavimais dėl maksimalios kasdienio bei kassavaitinio vairavimo trukmės, minimalių pertraukų ir kasdienio bei kassavaitinio poilsio laikotarpių, ir Reglamentas (ES) Nr. 165/2014, kiek tai susiję su vietos nustatymu tachografais (OL L 249, 2020, p. 1).

18 Po šio pakeitimo, taikomo nuo 2020 m. rugpjūčio 20 d., tarp transporto priemonių, kurių atveju galima nukrypti nuo Reglamento Nr. 561/2006 5–9 straipsnių, to paties 13 straipsnio 1 dalies r punkte paminėtos „transporto priemonės, naudojamos prekinio betono mišiniui pristatyti“.

Reglamentas (EB, Euratomas) Nr. 2988/95

19 1995 m. gruodžio 18 d. Tarybos reglamento (EB, Euratomas) Nr. 2988/95 dėl Europos Bendrijų finansinių interesų apsaugos (OL L 312, 1995, p. 1; 2004 m. specialusis leidimas lietuvių k., 1 sk., 1 t., p. 340) 1 straipsnyje numatyta:

„1. Siekiant apsaugoti Europos Bendrijų finansinius interesus, šiuo reglamentu nustatomos bendrosios taisyklės, reglamentuojančios vienodus patikrinimus ir administracines priemones bei nuobaudas už Bendrijos teisės aktų pažeidimus.

2. „Pažeidimas“ – tai bet kuris Bendrijos teisės aktų nuostatų pažeidimas, susijęs su ekonominės veiklos vykdytojo veiksmų ar neveikimo, dėl kurio Bendrijų bendrajam biudžetui ar jų valdomiems biudžetams padaroma žala sumažinant ar iš viso prarandant pajamas, gaunamas iš tiesiogiai Bendrijų vardu surinktų nuosavų lėšų, arba darant nepagrįstas išlaidas.“

20 Minėto reglamento 2 straipsnio 2 dalyje nurodyta:

„Administracinių nuobaudų skirti negalima, jeigu jos nėra numatytos Bendrijos teisės akte, priimtame iki tol, kol buvo padarytas pažeidimas. Jeigu Bendrijos taisyklių nuostatos, pagal kurias skiriamos administracinės nuobaudos, buvo vėliau pakeistos, atgaline data taikomos mažiau griežtos nuostatos.“

Slovakijos teisė

21 *Ústava Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Konstitucija) 50 straipsnio 6 dalyje nurodyta:

„Veikos baudžiamumas vertinamas ir bausmė už ją skiriama pagal veikos padarymo metu galiojusį įstatymą. Vėlesnis įstatymas taikomas, jeigu veiką padariusiam asmeniui jis yra palankesnis.“

22 2007 m. rugsėjo 13 d. *Zákon č. 461/2007 Z. z. o používaní záznamového zariadenia v cestnej doprave* (Įstatymas Nr. 461/2007 dėl tachografų naudojimo kelių transporte) 2 straipsnyje nustatyta:

„1. Jeigu šiame įstatyme nenustatyta kitaip, transporto įmonė, atliekanti pervežimus autobusais arba krovinių pervežimus keliais, užtikrina, kad kiekvienoje keleiviams arba kroviniams vežti naudojamoje transporto priemonėje būtų įrengtas tachografas ir kad pervežant būtų naudojami registracijos lapai ir [vairuotojo] kortelės.

2. 1 dalyje nustatyta transporto įmonės pareiga netaikoma transporto priemonėms, naudojamoms atskirose nuostatose apibrėžtiems pervežimams [nuoroda į Reglamento Nr. 561/2006 3 straipsnį ir 13 straipsnio 1 dalį].“

23 2007 m. rugsėjo 13 d. *Zákon č. 462/2007 Z. z. o organizácii pracovného času v doprave a o zmene a doplnení zákona č. 125/2006 Z. z. o inšpekcii práce a o zmene a doplnení zákona č. 82/2005 Z. z. o nelegálnej práci a nelegálnom zamestnávaní a o zmene a doplnení niektorých zákonov v znení zákona č. 309/2007 Z. z. z 13. septembra 2007* (Įstatymas Nr. 462/2007 dėl darbo laiko

organizavimo transporte, iš dalies keičiantis ir papildantis Įstatymą Nr. 125/2006 dėl darbo inspekcijos, iš dalies keičiantį ir papildantį Įstatymą Nr. 82/2005 dėl nelegalaus darbo ir nelegalaus įdarbinimo ir kai kurių įstatymų pakeitimo bei papildymo, išdėstytą nauja redakcija Įstatymu Nr. 309/2007) 38 straipsnio 1 dalies a punkto 1 papunktyje numatyta:

„Nusižengimą padaro vairuotojas, kuris vairuoja transporto priemonę be tachografo ar su tachografu be galiojančios periodinės patikros arba tachografą naudoja netinkamai.“

24 2015 m. gegužės 21 d. *Zákon č. 162/2015 Správny súdny poriadok* (Įstatymas Nr. 162/2015, kuriuo nustatomas Administracinių bylų teisenos kodeksas; toliau – ABTK) įsigaliojo 2016 m. liepos 1 d.

25 ABTK 145 straipsnyje nustatyta:

„1. Jei toliau nenurodyta kitaip, teismo sprendimas, apie kurį pranešta, yra galutinis.

2. Administracinio teismo sprendimas tampa galutinis pasibaigus vienam mėnesiui nuo pranešimo apie jį dienos arba kai per tą patį terminą dėl jo pateikiamas kasacinis skundas, jeigu sprendimas buvo susijęs su:

<…>

c) administracine teisių gynimo priemone dėl administracinių nuobaudų;

<…>“

26 Minėto kodekso 438 straipsnio 1 dalyje nurodyta:

„Galutinį administracinio teismo sprendimą galima paskųsti kasacine tvarka. <…>“

27 To paties kodekso 440 straipsnio 1 dalyje nustatyta:

„Kasacinis skundas gali būti grindžiamas tik tuo, kad administracinis teismas, nagrinėdamas bylą arba priimdamas sprendimą, pažeidė įstatymą dėl to, kad:

a) neturėjo jurisdikcijos nagrinėti bylą;

b) bylos šalis neturėjo teisės paduoti skundo;

c) bylos šalis neturėjo visiško veiksnumo savarankiškai paduoti skundo administraciniame teisme ir jai neatstovavo jos vardu pagal įstatymą veikiantis atstovas arba globėjas;

d) dėl to paties klausimo jau buvo priimtas galutinis sprendimas arba toje pačioje byloje jau buvo pradėtas procesas;

e) bylą išnagrinėjo nušalintas teisėjas arba neteisėtos sudėties administracinis teismas;

f) šalis dėl procedūrinių pažeidimų negalėjo pasinaudoti jai priklausančiomis procesinėmis teisėmis, todėl buvo pažeista teisė į teisingą bylos nagrinėjimą;

g) priimdamas sprendimą administracinis teismas padarė teisės klaidą;

h) administracinis teismas nusprendė nukrypti nuo [Aukščiausiojo administracinio teismo] suformuotos jurisprudencijos;

i) administracinis teismas nesilaikė privalomos teisinės nuomonės, pateiktos sprendime dėl panaikinimo, priimtame dėl kasacinio skundo; arba

j) skundas buvo atmestas neteisėtai.“

28 ABTK 454 straipsnyje nurodyta:

„Nagrinėdamas bylą kasacinis [teismas] remiasi padėtimi, buvusia administraciniam teismui skelbiant arba priimant skundžiamą sprendimą.“

29 ABTK 462 straipsnyje numatyta:

„1. Jeigu išnagrinėjęs kasacinį skundą kasacinis teismas nustato, kad skundas yra pagrįstas, jis nusprendžia panaikinti skundžiamą sprendimą ir, atsižvelgdamas į jo pobūdį, grąžina bylą nagrinėti administraciniam teismui arba užbaigia procesą; prireikus jis perduoda bylą nagrinėti kompetentingai institucijai.

2. Padaręs išvadą, kad skundžiamas administracinės institucijos sprendimas arba skundžiama administracinės institucijos priemonė neatitinka įstatymo, o žemesnės instancijos administracinis teismas skundą atmetė, kasacinis teismas gali iš dalies pakeisti šio administracinio teismo sprendimą, panaikindamas skundžiamą administracinės institucijos sprendimą arba priemonę ir sugrąžindamas bylą jam toliau nagrinėti.

<…>“

Pagrindinė byla ir prejudiciniai klausimai

30 2016 m. gruodžio 8 d. administraciniu sprendimu T. T. buvo pripažintas kaltu dėl Įstatymo Nr. 462/2007 38 straipsnio 1 dalies a punkto 1 papunkčio pažeidimo, nes 2015 m. lapkričio 4 d. gabeno betoną bendrovei *BAJI Trans s. r. o.* priklausančia transporto priemone, kurios tachografui nebuvo atlikta reikalaujama techninė patikra. Už tai T. T. buvo skirta 200 EUR bauda.

31 2017 m. balandžio 3 d. sprendimu Nacionalinė darbo inspekcija atmetė pagal hierarchiją pateiktą T. T. skundą dėl 2016 m. gruodžio 8 d. sprendimo.

32 T. T. ir *BAJI Trans* apskundė tuos administracinius sprendimus *Krajský súd v Bratislave* (Bratislavos apygardos teismas, Slovakija).

33 2019 m. kovo 27 d. sprendimu *Krajský súd v Bratislave* (Bratislavos apygardos teismas) atmetė *BAJI Trans* skundą kaip nepriimtiną, o T. T. skundą – kaip nepagrįstą. Tas teismas, be kita ko, nusprendė, kad pareiga naudoti tachografą kelių transporto priemonėse numatyta Reglamento Nr. 3821/85 3 straipsnyje ir Įstatymo Nr. 461/2007 2 straipsnio 1 dalyje, nedarant poveikio Reglamento Nr. 561/2006 3 ir 13 straipsniuose numatytoms leidžiančioms nukrypti nuostatoms. Tačiau šios leidžiančios nukrypti nuostatos neapėmė transporto priemonių, skirtų betonui gabenti.

34 2019 m. liepos 15 d. T. T. ir *BAJI Trans* pateikė kasacinį skundą dėl tokio sprendimo *Najvyšší súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas).

35 2020 m. rugpjūčio 24 d. šios šalys pateikė pareiškimą, jame pabrėžė, kad Reglamentas Nr. 561/2006 buvo iš dalies pakeistas Reglamentu 2020/1054. Dėl tokio pakeitimo, padaryto po to, kai buvo pateiktas jų kasacinis skundas, 2015 m. lapkričio 4 d. padarytos veikos nustojo būti neteisėtos. Taigi pagal Slovakijos Respublikos Konstitucijos 50 straipsnio 6 dalį reikėtų atsižvelgti į tokį pakeitimą.

36 2021 m. rugpjūčio 1 d. *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Aukščiausiasis administracinis teismas), kuris yra prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas, pradėjo nagrinėti visas bylas, iki 2021 m. liepos 31 d. nagrinėtas *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Aukščiausiasis Teismas) administracinių bylų kolegijos, įskaitant T. T. ir *BAJI Trans* kasacinį skundą.

37 Pirma, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, kad principas *lex mitior* įtvirtintas Chartijos 49 straipsnyje, ir pabrėžia, kad šis straipsnis gali būti taikomas tik tuo atveju, jei ginčas pagrindinėje byloje susijęs su situacija, kai valstybė narė įgyvendina Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį.

38 Kadangi pagrindinėje byloje nagrinėjami nacionaliniai įstatymai buvo priimti siekiant įgyvendinti reglamentus Nr. 3821/85 ir Nr. 165/2014, įskaitant iš šių reglamentų kylančią pareigą nustatyti sankcijų sistemą, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas linkęs manyti, pirma, kad Nacionalinė darbo inspekcija įgyvendino Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, kai priėmė sprendimą dėl T. T. kaltės ir jį nubaudė, ir, antra, kad jis pats įgyvendins šią teisę, kai priims sprendimą dėl jam pateikto kasacinio skundo. Vis dėlto prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nori, kad Teisingumo Teismas patvirtintų tokį aiškinimą.

39 Antra, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas mano, jog tam, kad įvykdytų 1950 m. lapkričio 4 d. Romoje pasirašytos Europos žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos (toliau – EŽTK) 6 straipsnyje nustatytus reikalavimus, tiek administracinės institucijos, turinčios skirti baudžiamąsias sankcijas fiziniam asmeniui, tiek teismai, pagal savo neribotą jurisdikciją nagrinėjantys skundus dėl tokių administracinių sprendimų, turi taikyti palankesnio baudžiamojo įstatymo galiojimo atgal principą. Tas teismas linkęs manyti, kad tie patys argumentai taikytini ir dėl Chartijos 49 straipsnio 1 dalies. Vis dėlto jis nori įsitikinti, ar ši nuostata taikoma tiek procedūrai, per kurią skiriama administracinė nuobauda, tiek teismo procesui, skirtam šios sankcijos teisėtumui patikrinti.

40 Trečia, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui kyla klausimas, ar jis, kaip kasacinis teismas, turi atsižvelgti į palankesnį baudžiamąjį įstatymą, priimtą paskelbus teismo sprendimą, kuris pagal nacionalinę teisę laikomas galutiniu ir dėl kurio *BAJI Trans* ir T. T. pateikė kasacinį skundą.

41 Šiuo klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas pažymi, jog Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad palankesnio baudžiamojo įstatymo galiojimo atgal principas taikomas baudžiamosioms byloms, kuriose dar nepriimta galutinio sprendimo, tačiau jis niekada nėra priėmęs sprendimo dėl to, kaip reikia vertinti galutinį tokio sprendimo pobūdį.

42 Minėtas teismas mano, kad net nesant prašymo šiuo klausimu reikia atsižvelgti į pagrindinius bausmės nustatymo principus, tarp kurių yra palankesnio baudžiamojo įstatymo galiojimo atgal principas.

43 Vis dėlto tas pats teismas pažymi, pirma, kad pagal Slovakijos teisę kasacinis skundas teoriškai laikomas ypatingąja teisių gynimo priemone būtent dėl to, kad pateikiamas dėl galutinio teismo sprendimo, ir, antra, kad jis yra saistomas teisinės padėties, buvusios tokio sprendimo priėmimo dieną.

44 Atsižvelgdamas į tai, jis taip pat pažymi, kad Slovakijos teisėje numatyti kasacinio skundo pateikimo pagrindai suformuluoti plačiai ir iš esmės apima visus teisės ir proceso pažeidimus. Be to, kasatorius iš esmės turi teisę į tai, kad šis skundas būtų išnagrinėtas ir kad procesas dėl kasacinio skundo vyktų tinkamai ir tiesiogiai, po proceso žemesnės instancijos administraciniame teisme.

45 Šiomis aplinkybėmis *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos Aukščiausiasis administracinis teismas) nutarė sustabdyti bylos nagrinėjimą ir pateikti Teisingumo Teismui šiuos prejudicinius klausimus:

„1. Ar [Chartijos] 51 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad valstybė narė įgyvendina Sąjungos teisę, jeigu pagal nacionalinę teisę skiria administracinę nuobaudą už pareigos pažeidimą, kai ta pareiga yra nustatyta Sąjungos teisėje ir kai valstybės narės privalo bausti už jos pažeidimą, kaip numatyta Reglamento Nr. 3821/85 19 straipsnio 1 dalyje ir Reglamento Nr. 165/2014 41 straipsnio 1 dalyje?

2. Jeigu į pirmąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar [Chartijos] 49 straipsnio 1 dalis ir joje įtvirtintas principas *lex posterior mitius* turi būti aiškinami taip, kad jie taikomi ir skiriant nuobaudas už administracinius nusižengimus, kai kaltumą ir nuobaudą pirmiausia nustato ne teisminė, o administracinė institucija, ir kad šis principas taip pat taikytinas administraciniam teismui peržiūrint tos administracinės institucijos sprendimą?

3. Jeigu į antrąjį klausimą būtų atsakyta teigiamai, ar [Chartijos] 49 straipsnis ir jame įtvirtintas principas *lex posterior mitius* turi būti aiškinami taip, kad jie taikomi bet kuriame nacionalinės administracinės procedūros arba teismo proceso etape?

4. Jeigu į trečiąjį klausimą būtų atsakyta neigiamai, pagal kokius kriterijus nustatomas atitinkamas etapas? Konkrečiai kalbant, ar [Chartijos] 49 straipsnis ir jame įtvirtintas principas *lex posterior mitius* turi būti aiškinami taip, kad jie taikomi administracinėje teisenoje nagrinėjant kasacinį skundą, taigi teismas – *Najvyšší správny súd Slovenskej republiky* (Slovakijos Respublikos vyriausiasis administracinis teismas) – nagrinėjantis tą kasacinį skundą kaip antroji ir galutinė instancija, turi atsižvelgti į teisės nuostatų pakeitimą asmens, padariusio administracinį nusižengimą, nagrinėtą ne teisme, o administracinėje institucijoje, naudai, kai tas pakeitimas padarytas jau priėmus [galutinės instancijos teismo] peržiūrimą žemesnės instancijos administracinio teismo sprendimą ir šiam įsiteisėjus?“

Dėl prejudicinių klausimų

Dėl pirmojo klausimo

46 Pirmuoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Chartijos 51 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad valstybė narė įgyvendina Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, kai pagal Reglamento Nr. 3821/85 19 straipsnio 1 dalį ir Reglamento Nr. 165/2014 41 straipsnio 1 dalį skiria administracinę nuobaudą transporto priemonės vairuotojui už šiuose reglamentuose nustatytų įpareigojimų pažeidimą.

47 Pirmiausia Slovakijos vyriausybė teigia, jog atsakymas į šį klausimą yra toks akivaizdus, kad į jį atsakyti nereikia. Kiek šią pastabą būtina laikyti tokia, kuria siekiama paneigti minėto klausimo priimtinumą, pakanka priminti, jog net darant prielaidą, kad atsakymas į prejudicinį klausimą nekelia jokių pagrįstų abejonių, šis klausimas vis dėlto netampa nepriimtinas (žr. 2011 m. gruodžio 1 d. Sprendimo *Painer*, C-145/10, EU:C:2011:798, 65 punktą ir 2023 m. gegužės 11 d. Sprendimo *MOMTRADE RUSE*, C-620/21, EU:C:2023:395, 38 punktą).

48 Tai patikslinus, pažymėtina, kad pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį jos nuostatos valstybėms narėms taikomos tik tada, kai šios įgyvendina Sąjungos teisę.

49 Taigi Sąjungos teisinėje sistemoje užtikrinamos pagrindinės teisės taikytinos visose situacijose, kurias reglamentuoja Sąjungos teisė, tačiau negali išeiti už šių situacijų ribų (2013 m. vasario 26 d. Sprendimo *Åkerberg Fransson*, C-617/10, EU:C:2013:105, 19 punktas).

50 Be to, iš Teisingumo Teismo suformuotos jurisprudencijos matyti, kad valstybė narė įgyvendina Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, kai įvykdo Sąjungos teisės akte įtvirtintą pareigą numatyti veiksmingas, proporcingas ir atgrasomas sankcijas asmenims, atsakingiems už šiame teisės akte nurodytus pažeidimus (šiuo klausimu žr. 2013 m. vasario 26 d. Sprendimo *Åkerberg Fransson*, C-167/10, EU:C:2013:105, 27 punktą ir 2023 m. spalio 19 d. Sprendimo *G. ST. T. (Bausmės proporcingumas pažeidimo atveju)*, C-655/21, EU:C:2023:791, 43 punktą).

51 Nagrinėjamu atveju prieš įsigaliojant Reglamentui 2020/1054 tiek pagal Reglamentą Nr. 3821/85, taikytiną T. T. padaryto pažeidimo dieną, tiek pagal Reglamentą Nr. 165/2014 be galimybės nukrypti buvo reikalaujama, kad tokiose transporto priemonėse, kaip nagrinėjamos pagrindinėje byloje, būtų tachografas ir kad būtų atliekama šio tachografo periodinė patikra. Be to, iš Reglamento Nr. 3821/85 19 straipsnio 1 dalies ir Reglamento Nr. 165/2014 41 straipsnio 1 dalies matyti, kad pagal jas valstybės narės įpareigojamos bausti už šių reglamentų nuostatų pažeidimus.

52 Tai reiškia, kad priimdamos Įstatymo Nr. 462/2007 38 straipsnio 1 dalies a punkto 1 papunktį ir skirdamos T. T. administracinę baudą už tai, kad jis 2015 m. lapkričio 4 d. vairavo transporto priemonę, naudojamą prekinio betono mišiniui pristatyti, nesilaikydamas tachografo, kuris turėjo būti įrengtas šioje transporto priemonėje, periodinės patikros reikalavimų, Slovakijos valdžios institucijos įgyvendino Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį.

53 Atsižvelgiant į tai, pagrindinė byla konkrečiai susijusi su galimybe nubausti T. T. už tokio pažeidimo padarymą prieš įsigaliojant Reglamentui 2020/1054, nors dėl bendro šio reglamento ir Įstatymo Nr. 461/2007 2 straipsnio 2 dalies poveikio pareiga transporto priemonėse, naudojamose prekinio betono mišiniui pristatyti, turėti įrengtą tachografą pagal Slovakijos teisę dabar nebetaikoma.

54 Taigi, siekiant prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui pateikti išsamų atsakymą, dar reikia pažymėti, kad taip iš dalies pakeisdamas bylai reikšmingus nacionalinės teisės aktus Slovakijos teisės aktų leidėjas taip pat įgyvendino Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį.

55 Šitaip Slovakijos teisės aktų leidėjas pasinaudojo Reglamento Nr. 165/2014 3 straipsnio 2 dalyje jam suteikta galimybe Reglamento Nr. 561/2006, papildyto Reglamentu 2020/1054, 13 straipsnio 1 dalyje nurodytų kategorijų transporto priemonėms netaikyti pareigos turėti įrengtą tachografą.

56 Pagal Teisingumo Teismo suformuotą jurisprudenciją, kai valstybė narė, naudodamasi jai pagal Sąjungos teisės aktą suteikta diskrecijos arba vertinimo teise, kuri yra sudėtinė Sąjungos teisės aktu nustatytos tvarkos dalis, nustato priemones, tai turi būti laikoma šios teisės įgyvendinimu, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį (šiuo klausimu žr. 2017 m. birželio 13 d. Sprendimo *Florescu ir kt.*, C-258/14, EU:C:2017:448, 48 punktą ir 2024 m. liepos 29 d. Sprendimo *protectus*, C-185/23, EU:C:2024:657, 59 punktą).

57 Taigi ginčas pagrindinėje byloje susijęs su nacionalinės teisės aktais, kuriais įgyvendinama Sąjungos teisė, kaip tai suprantama pagal Chartijos 51 straipsnio 1 dalį, todėl nagrinėjant šį ginčą turi būti laikomasi iš Chartijoje įtvirtintų pagrindinių teisių kylančių reikalavimų (šiuo klausimu žr. 2024 m. spalio 4 d. Sprendimo *Real Madrid Club de Fútbol*, C-633/22, EU:C:2024:843, 41 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

58 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad Chartijos 51 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip, kad valstybė narė įgyvendina Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, kai pagal Reglamento Nr. 3821/85 19 straipsnio 1 dalį ir Reglamento Nr. 165/2014 41 straipsnio 1 dalį skiria administracinę nuobaudą transporto priemonės vairuotojui už šiuose reglamentuose nustatytų įpareigojimų pažeidimą ir vėliau pasinaudoja pastarojo reglamento 3 straipsnio 2 dalyje jai suteikta galimybe atleisti tam tikras kelių transporto priemones nuo tokių įpareigojimų laikymosi.

Dėl antrojo klausimo

59 Antruoju klausimu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinis sakinys turi būti aiškinamas taip, kad jis gali būti taikomas administracinei nuobaudai, paskirtai remiantis norma, kuri po šios nuobaudos paskyrimo buvo pakeista taip, kad nubaustam asmeniui tapo palankesnė.

60 Pirmiausia reikia pažymėti, jog Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutiniame sakinyje numatyta, kad jeigu po nusikalstamos veikos padarymo įstatyme nustatyta lengvesnė bausmė, ta bausmė ir turi būti taikoma.

61 Taigi šioje nuostatoje įtvirtintas palankesnio baudžiamojo įstatymo galiojimo atgal principas, kuris taip pat užtikrinamas EŽTK 7 straipsnyje (šiuo klausimu žr. 2009 m. rugsėjo 17 d. EŽTT sprendimo *Scoppola prieš Italiją (Nr. 2)*, CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, 109 punktą).

Dėl Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinio sakinio taikymo srities

62 Iš Su Pagrindinių teisių chartija susijusių išaiškinimų (OL C 303, 2007, p. 17) dėl jos 49 straipsnio matyti, kad ši nuostata taikoma baudžiamosios teisės srityje.

63 Kaip savo išvados 52 punkte pažymėjo generalinis advokatas, iš suformuotos Teisingumo Teismo jurisprudencijos matyti, kad vertinant sankcijos baudžiamąjį pobūdį svarbūs trys kriterijai, visų pirma taikant Chartijos 49 straipsnį. Pirmasis – tai teisinis pažeidimo kvalifikavimas pagal nacionalinę teisę, antrasis – pats pažeidimo pobūdis, trečiasis – suinteresuotajam asmeniui gresiančios sankcijos griežtumo laipsnis (šiuo klausimu žr. 2012 m. birželio 5 d. Sprendimo *Bonda*, C-489/10, EU:C:2012:319, 37 punktą ir 2023 m. gegužės 4 d. Sprendimo *Agenția Națională de Integritate*, C-40/21, EU:C:2023:367, 34 punktą).

64 Nors atsižvelgdamas į šiuos kriterijus prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi įvertinti, ar T. T. paskirta bauda yra baudžiamojo pobūdžio, kaip tai suprantama pagal Chartijos 49 straipsnio 1 dalį, Teisingumo Teismas, priimdamas prejudicinį sprendimą, gali pateikti paaiškinimų, kurie padėtų nacionaliniam teismui atlikti savąjį vertinimą (šiuo klausimu žr. 2023 m. gegužės 4 d. Sprendimo *Agenția Națională de Integritate*, C-40/21, EU:C:2023:367, 36 punktą).

65 Visų pirma kalbant apie pirmąjį kriterijų, susijusį su pažeidimo teisiniu kvalifikavimu pagal nacionalinę teisę, pažymėtina, jog iš prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateiktos informacijos matyti, kad pagrindinėje byloje nagrinėjamas pažeidimas pagal Slovakijos teisę laikomas administraciniu nusižengimu.

66 Vis dėlto, net jei pažeidimai pagal vidaus teisę nelaikomi esančiais „baudžiamojo pobūdžio“, Chartijos 49 straipsnis apima persekiojimą ir sankcijas, kurie turi būti laikomi esančiais baudžiamojo pobūdžio remiantis kitais dviem šio sprendimo 63 punkte nurodytais kriterijais (šiuo klausimu žr. 2021 m. birželio 22 d. Sprendimo *Latvijas Republikas Saeima (Baudos taškai)*, C-439/19, EU:C:2021:504, 88 punktą ir 2023 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Vinal*, C-820/21, EU:C:2023:667, 49 punktą).

67 Vertinant antrąjį kriterijų, susijusį su pačiu pažeidimo pobūdžiu, reikia patikrinti, ar aptariama priemone siekiama, be kita ko, baudžiamojo tikslo (o tai būdinga baudžiamojo pobūdžio sankcijai, kaip suprantama pagal Chartijos 49 straipsnį), tačiau vien aplinkybė, kad ja taip pat siekiama prevencinio tikslo, nereiškia, kad ta priemonė negali būti laikoma baudžiamąja sankcija. Baudžiamosios sankcijos jau vien dėl savo pobūdžio skirtos ir už neteisėtus veiksmus nubausti, ir jų prevencijai užtikrinti. Tačiau priemonę, kuria siekiama tik atlyginti dėl atitinkamo pažeidimo padarytą žalą, nėra baudžiamojo pobūdžio (2021 m. birželio 22 d. Sprendimo *Latvijas Republikas Saeima (Baudos taškai)*, C-439/19, EU:C:2021:504, 89 punktas ir 2023 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Vinal*, C-820/21, EU:C:2023:667, 50 punktas).

68 Nagrinėjamu atveju atrodo, kad administracinėmis baudomis, skiriamomis pažeidus įpareigojimus, susijusius su tachografo buvimu ir periodine patikra tam tikrų rūšių transporto priemonėse, siekiama tiek atgrasymo nuo tokių pažeidimų, tiek baudimo už juos tikslų, tačiau jomis nesiekiama atlyginti dėl šių pažeidimų padarytos žalos.

69 Be to, Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, jog tai, kad atitinkama priemonė skirta ne visuomenei apskritai, bet konkrečios kategorijos adresatams, kurie dėl to, kad vykdo Sąjungos teisės specialiai reglamentuojamą veiklą, privalo atitikti šios teisės reikalaujamas sąlygas, gali reikšti, kad šia priemone nesiekiama baudžiamojo tikslo, ir tai gali padėti nustatyti, kad minėta priemonė nėra baudžiamojo pobūdžio, jeigu dėl tos pačios priemonės jos adresatas tik netenka tam tikrų specialių prerogatyvų, kurios jam suteiktos pagal minėtą teisę, nes kompetentinga administracinė institucija nusprendė, jog nebetenkinamos minėtų prerogatyvų suteikimo sąlygos (šiuo klausimu žr. 2023 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Vinal*, C-820/21, EU:C:2023:667, 53 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją). Akivaizdu, kad pagrindinėje byloje nagrinėjama bauda neturi tokio tikslo.

70 Galiausiai dėl trečiojo kriterijaus, susijusio su paskirtos sankcijos griežtumo laipsniu, reikia konstatuoti, kad šis griežtumo laipsnis turi būti vertinamas atsižvelgiant į atitinkamose nuostatose numatytą maksimalią bausmę (2023 m. rugsėjo 14 d. Sprendimo *Vinal*, C-820/21, EU:C:2023:667, 55 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

71 Šiuo atveju per teismo posėdį buvo pabrėžta, kad už tokį pažeidimą, kokį padarė T. T., gali būti skiriama maksimali 1 699 EUR administracinė bauda. Be to, kaip per teismo posėdį pažymėjo Slovakijos vyriausybė, atrodo, kad kartu su šia bauda dvejiems metams gali būti atimta teisė vairuoti. Prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi patikrinti, ar tokios sankcijos, vertinamos kartu, galėtų būti pakankamai griežtos, kad jas būtų galima laikyti represinėmis, todėl esančiomis baudžiamojo pobūdžio.

72 Taip pat reikia atsižvelgti į tai, kad pagal Direktyvos 2006/22, iš dalies pakeistos 2020 m. liepos 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos direktyva (ES) 2020/1057 (OL L 249, 2020, p. 49), III priedo H.1 punktą tachografo, kurio nepatikrino patvirtinta dirbtuvė, naudojimas yra labai sunkus pažeidimas. Reglamento Nr. 165/2014 41 straipsnio 1 dalyje reikalaujama, kad valstybės narės numatytų sankcijas, kurios būtų ne tik veiksmingos, proporcingos, atgrasomos ir nediskriminacinės, bet ir atitiktų Direktyvoje 2006/22 numatytų pažeidimų kategorijas.

73 Vis dėlto, jeigu išnagrinėjęs visas reikšmingas aplinkybes tas teismas nuspręstų, kad tokia bauda nėra baudžiamojo pobūdžio ir dėl to Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinis sakinys netaikomas pagrindinėje byloje, nagrinėjamu atveju jokia Sąjungos teisės norma neįpareigotų laikytis *lex mitior* principo.

74 Konkrečiau kalbant, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas negali remtis bendruoju Sąjungos teisės principu, pagal kurį švelnesnė bausmė taikoma atgaline data.

75 Viena vertus, Teisingumo Teismas išties patvirtino esant tokį principą dar prieš įsigaliojant Chartijai, remdamasis valstybėms narėms bendromis konstitucinėmis tradicijomis (2005 m. gegužės 3 d. Sprendimo *Berlusconi ir kt.*, C-387/02, C-391/02 ir C-403/02, EU:C:2005:270, 68 ir 69 punktai). Vis dėlto, kaip savo išvados 67 punkte iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, nėra bendros konstitucinės tradicijos, kuria būtų galima pagrįsti *lex mitior* principo taikymą ne baudžiamojo pobūdžio sankcijoms.

76 Šią išvadą patvirtina Chartijos rengėjų sprendimas į jos 49 straipsnio 1 dalies paskutiniame sakinyje garantuojamo palankesnio baudžiamojo įstatymo principo taikymo sritį įtraukti tik baudžiamosios teisės priemones ir tai, kad į EŽTK 7 straipsnio taikymo sritį taip pat patenka tik tokios priemonės.

77 Kita vertus, to, kad bendrasis švelnesnės bausmės galiojimo atgaline data principas taikomas tik baudžiamosios teisės srityje, nepaneigia Reglamento Nr. 2988/95 2 straipsnio 2 dalies antras sakinys, pagal kurį veiksmams, kuriais padaromas pažeidimas, galintis pakenkti Sąjungos finansiniams interesams, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 1 straipsnio 1 dalį, kompetentingos valdžios institucijos turi atgaline data taikyti vėlesnius konkrečiam sektoriui skirtų Sąjungos taisyklių nuostatų pakeitimus, kuriais nustatomos švelnesnės administracinės nuobaudos.

78 Žinoma, toje nuostatoje numatytas Sąjungos teisės nuostatų, kuriomis sumažinamas administracinių sankcijų sistemos griežtumas, taikymas atgaline data, neapsiribojant vien baudžiamojo pobūdžio sankcijomis.

79 Atsižvelgiant į tai, kaip savo išvados 70 punkte pažymėjo generalinis advokatas, būtent aplinkybė, kad Sąjungos teisės aktų leidėjas manė esant būtina Reglamento Nr. 2988/95 2 straipsnio 2 dalyje išplėsti Sąjungos teisės bendrojo švelnesnės bausmės taikymo atgaline data principo taikymą, apimant visas administracines nuobaudas už pažeidimus, galinčius pakenkti Sąjungos finansiniams interesams, kaip tai suprantama pagal šio reglamento 1 straipsnį, neatsižvelgiant į tai, ar jos yra baudžiamojo pobūdžio, rodo, kad šis principas savaime neskirtas būti taikomas kitokio pobūdžio sankcijoms.

Dėl Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinio sakinio taikymo sąlygų

80 Pareiga pagal Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinį sakinį taikyti po veikos padarymo priimtą įstatymą siejama su sąlyga, kad šiame įstatyme būtų „nustatyta lengvesnė bausmė“.

81 Taigi šios nuostatos taikymas suponuoja teisinių sistemų kaitą laikui bėgant ir yra pagrįstas išvada, kad ši kaita atitinkamoje teisinėje sistemoje atspindi pasikeitusią poziciją, palankią nusikalstamą veiką padariusiam asmeniui, arba dėl faktinių aplinkybių, kurios gali būti laikomos nusikalstama veika, baudžiamojo kvalifikavimo, arba dėl bausmės, taikytinos už tokią nusikalstamą veiką (šiuo klausimu žr. 2023 m. liepos 24 d. Sprendimo *Lin*, C-107/23 PPU, EU:C:2023:606, 107 punktą ir jame nurodytą jurisprudenciją).

82 Be to, Europos Žmogaus Teisių Teismas jau yra nusprendęs, kad EŽTK 7 straipsnis neužtikrina pažeidėjui palankaus teisės akto pakeitimo taikymo atgaline data, kai šis pakeitimas paaiškinamas tik pasikeitusiomis faktinėmis aplinkybėmis nuo šios veikos padarymo, todėl neturi reikšmės nagrinėjant pačią veiką (2022 m. spalio 18 d. EŽTT sprendimo *Morck Jensen prieš Daniją*, CE:ECHR:2022:1018JUD006078519, 52 punktas).

83 Nagrinėjamu atveju, kaip pažymėta šio sprendimo 52 punkte, T. T. buvo nubaustas už tai, kad 2015 m. lapkričio 4 d. vairavo prekinio betono mišiniui pristatyti naudojamą transporto priemonę, kurios tachografui nebuvo atlikta reikalaujama periodinė patikra.

84 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad pagal Reglamento Nr. 3821/85 3 straipsnio 2 dalį, taikytiną pagrindinėje byloje nagrinėjamo pažeidimo metu, iki jos panaikinimo Reglamentu Nr. 165/2014 valstybėms narėms buvo leidžiama netaikyti šio reglamento transporto priemonėms, nurodytoms Reglamento Nr. 561/2006 13 straipsnio 1 ir 3 dalyse. Tokia pati galimybė valstybėms narėms toliau pripažįstama pagal Reglamento Nr. 165/2014 3 straipsnio 2 dalį, taikomą nuo 2016 m. kovo 2 d.

85 Be to, Reglamentu 2020/1054 į Reglamento Nr. 561/2006 13 straipsnio 1 dalį, kurioje išvardytos konkrečių kategorijų transporto priemonės, buvo įtrauktos transporto priemonės, naudojamos prekinio betono mišiniui pristatyti, t. y. tos, kurioms valstybės narės gali leisti taikyti leidžiančias nukrypti nuostatas; toks pakeitimas pradėtas taikyti nuo 2020 m. rugpjūčio 20 d.

86 Kaip savo išvados 78 punkte pažymėjo generalinis advokatas, Reglamentu 2020/1054 į Reglamento Nr. 561/2006 13 straipsnio 1 dalį įtraukus tokias transporto priemones, tapo aišku, kad pasikeitė Sąjungos teisės aktų leidėjo pozicija dėl būtinybės reikalauti, kad tokiose transporto priemonėse, kuriomis iš esmės pervežama santykinai trumpais atstumais, būtų įrengtas tachografas.

87 Taigi toks pakeitimas skiriasi nuo atvejų, kai Teisingumo Teismas iš esmės turėjo galimybę nuspręsti, kad taikytinų teisės aktų pakeitimas, nors ir palankus kaltinamajam ar nuteistajam, negali patekti į *lex mitior* principo taikymo sritį, nes negali pakeisti nusikalstamos veikos sudėties požymių, bet, atsižvelgiant į šią nusikalstamą veiką, toks pakeitimas yra paprastas faktinės padėties pasikeitimas arba pateisinamas tik dėl Sąjungos teisės aktų leidėjo atlikto naujo išimtinai ekonominio ir techninio vertinimo, kuris nepaneigia asmens, kuriam skirta sankcija, ankstesnio neteisėto elgesio (šiuo klausimu žr. 2016 m. spalio 6 d. Sprendimo *Paoletti ir kt.*, C-218/15, EU:C:2016:748, 32–36 punktus ir 2018 m. rugpjūčio 7 d. Sprendimo *Clergeau ir kt.*, C-115/17, EU:C:2018:651, 34–40 punktus).

88 Darytina išvada, kad Sąjungos teisės normos, susijusios su pareiga tam tikrose transporto priemonėse įrengti tachografus ir užtikrinti jų periodinę patikrą, po T. T. padaryto pažeidimo buvo pakeistos taip, kad tai galėtų būti jam palanku, jei Slovakijos valdžios institucijos pagal Reglamento Nr. 165/2014 3 straipsnio 2 dalį nuspręstų atleisti nuo pareigos šios rūšies transporto priemonėse turėti įrengtą tachografą.

89 Įstatymo Nr. 461/2007 2 straipsnio 2 dalyje numatyta, kad reikalavimas turėti įrengtą tachografą netaikomas visų Reglamento Nr. 561/2006 13 straipsnio 1 dalyje nurodytų kategorijų transporto priemonėms.

90 Taigi, kaip pažymėta šio sprendimo 55 punkte, atrodo, kad Slovakijos teisės aktų leidėjas nusprendė įgyvendinti Reglamento Nr. 165/2014 3 straipsnio 2 dalyje numatytą galimybę ir automatiškai atleisti visų kategorijų transporto priemones, išvardytas Reglamento Nr. 561/2006 13 straipsnio 1 dalyje, nuo pareigos turėti įrengtą tachografą dėl tų pačių priežasčių, kurias nurodė Sąjungos teisės aktų leidėjas.

91 Kaip Slovakijos vyriausybė pažymėjo savo rašytinėse pastabose ir per teismo posėdį, iš Teisingumo Teismo turimos bylos medžiagos matyti, kad pareigos turėti įrengtą tachografą transporto priemonėse, naudojamose prekinio betono mišiniui pristatyti, panaikinimas Slovakijos teisėje atspindi pasikeitusią Slovakijos teisės aktų leidėjo poziciją dėl ketinimo bausti už tokias veikas, kuriomis kaltinamas T. T., tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

92 Galiausiai reikia priminti, kad Chartijos 49 straipsnyje numatytos bent jau tos pačios garantijos kaip ir EŽTK 7 straipsnyje, ir pagal Chartijos 52 straipsnio 3 dalį į jas reikia atsižvelgti kaip į užtikrinančias minimalią apsaugą (2024 m. liepos 29 d. Sprendimo *Alchaster*, C-202/24, EU:C:2024:649, 92 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija). Taigi Teisingumo Teismas turi garantuoti, kad šioje byloje jo pateiktas išaiškinimas užtikrintų tokį apsaugos lygį, kuris atitiktų

pagal šį 7 straipsnį, kaip jį aiškina Europos Žmogaus Teisių Teismas, suteikiamą apsaugos lygį (2022 m. lapkričio 10 d. Sprendimo *DELTA STROY 2003*, C-203/21, EU:C:2022:865, 44 punktas ir jame nurodyta jurisprudencija).

93 Šiuo klausimu reikia pažymėti, kad reikalavimais, kurie pagal Chartijos 49 straipsnio 1 dalį taikomi galimam palankesnio baudžiamojo įstatymo galiojimo atgal principo taikymui, kaip matyti iš šio sprendimo 81 punkto, atsižvelgiant į šio sprendimo 82 punkte nurodytą Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudenciją, užtikrinamas toks šio principo apsaugos lygis, kuriuo nepažeidžiamas pagal EŽTK 7 straipsnį, kaip jį aiškina tas teismas, suteikiamas apsaugos lygis.

94 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, jog Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinis sakinys turi būti aiškinamas taip, kad jis gali būti taikomas baudžiamojo pobūdžio administracinei nuobaudai, paskirtai remiantis norma, kuri po šios nuobaudos paskyrimo buvo pakeista taip, kad nubaustam asmeniui tapo palankesnė, jeigu šis pakeitimas atspindi pasikeitusią poziciją dėl šio asmens padarytų veikų baudžiamojo kvalifikavimo arba dėl taikytinos bausmės.

Dėl trečiojo ir ketvirtojo klausimų

95 Trečiuoju ir ketvirtuoju klausimais, kuriuos reikia nagrinėti kartu, prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas iš esmės siekia išsiaiškinti, ar Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinis sakinys turi būti aiškinamas taip, kad teismas, nagrinėjantis kasacinį skundą dėl teismo sprendimo, kuriuo atmestas skundas dėl baudžiamojo pobūdžio administracinės baudos, patenkančios į Sąjungos teisės taikymo sritį, privalo taikyti nuteistajam palankesnį teisinį reglamentavimą, įsigaliojusį po to teismo sprendimo paskelbimo, nepaisant to, ar pagal nacionalinę teisę toks teismo sprendimas laikomas galutiniu.

96 Pirma, reikia priminti, jog Teisingumo Teismas jau yra nusprendęs, kad Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutiniame sakinyje įtvirtintos palankesnio baudžiamojo įstatymo galiojimo atgal taisyklės aiškinimas taikytinas, kol nepriimta jokio galutinio apkaltinamojo nuosprendžio (šiuo klausimu žr. 2015 m. spalio 6 d. Sprendimo *Delvigne*, C-650/13, EU:C:2015:648, 56 punktą).

97 Ši taisyklė reiškia, kad nuo tos dienos, kai atitinkamoje teisės sistemoje buvo nuspręsta, jog nebėra reikalo bausti ar taip griežtai bausti už konkrečią veiką, toks pasikeitęs vertinimas turi būti iš karto taikomas visoms baudžiamosioms byloms, kurios dar nėra užbaigtos galutiniu apkaltinamuoju nuosprendžiu.

98 Svarbu pažymėti, kad tokiu Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinio sakinio aiškinimu nepažeidžiama EŽTK 7 straipsnyje numatyta apsaugos riba. Iš Europos Žmogaus Teisių Teismo jurisprudencijos matyti, kad palankesnio baudžiamojo įstatymo galiojimo atgal principas, įtvirtintas EŽTK 7 straipsnio 1 dalyje, reiškia, kad jei nusikalstamos veikos padarymo metu galiojęs baudžiamasis įstatymas ir vėlesni baudžiamieji įstatymai, priimti prieš paskelbiant galutinį nuosprendį, skiriasi, teismas turi taikyti tą įstatymą, kurio nuostatos palankesnės kaltinamajam (šiuo klausimu žr. 2009 m. rugsėjo 17 d. Sprendimo *Scoppola prieš Italiją (Nr. 2)*, CE:ECHR:2009:0917JUD001024903, 109 punktą).

99 Antra, nors baudžiamojo proceso taisyklės priklauso valstybių narių kompetencijai, jeigu Sąjunga nėra priėmusi teisės aktų šioje srityje, įgyvendindamos šią kompetenciją jos privalo laikytis iš Sąjungos teisės joms kylančių pareigų, įskaitant Chartijoje įtvirtintas pagrindines teises (šiuo klausimu žr. 2024 m. balandžio 30 d. Sprendimo *Procura della Repubblica presso il Tribunale di Bolzano*, C-178/22, EU:C:2024:371, 44 punktą).

100 Taigi, nors galutinis apkaltinamojo nuosprendžio pobūdis turi būti vertinamas remiantis jį priėmusios valstybės narės teise (pagal analogiją žr. 2014 m. birželio 5 d. Sprendimo *M*, C-398/12, EU:C:2014:1057, 36 punktą), taikant Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinį sakinį ši sąvoka visoje Sąjungoje turi būti aiškinama autonomiškai ir vienodai, nes ja nustatoma šia nuostata užtikrinamos teisės apimtis, taigi ir iš jos valstybėms narėms kylančių pareigų apimtis.

101 Vadinasi, kaip savo išvados 99 punkte iš esmės pažymėjo generalinis advokatas, aplinkybė, jog apkaltinamasis nuosprendis pagal nacionalinę teisę laikomas galutiniu, neturi lemiamos reikšmės tam, kad teismas, kuriam pateiktas skundas dėl sprendimo, kuriuo priimtas šis apkaltinamasis nuosprendis, taikytų Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinį sakinį.

102 Apkaltinamasis nuosprendis negali būti laikomas galutiniu, kaip tai suprantama pagal Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinį sakinį, jeigu dėl jo galima pasinaudoti įprasta teisių gynimo priemone, t. y. bet kokia teisių gynimo priemone, kuri yra įprasto proceso dalis ir kuri pati laikoma procesiniu pokyčiu, kurio kiekviena šalis turi pagrįstai tikėtis (pagal analogiją žr. 1977 m. lapkričio 22 d. Sprendimo *Industrial Diamond Supplies*, 43/77, EU:C:1977:188, 37 punktą).

103 Taip yra tuo atveju, kai nuteistasis arba už baudžiamąjį persekiojimą atsakinga valdžios institucija per įstatyme nustatytą terminą ir neprivalėdami pagrįsti išimtinių aplinkybių, pavyzdžiui, būtinybės įstatymo interesais užtikrinti teismų praktikos nuoseklumą, gali kreiptis į teismą prašydami, kad būtų panaikintas arba pakeistas apkaltinamasis nuosprendis arba paskirta bausmė, nepaisant to, kad pagal nacionalinę teisę toks skundas laikomas ypatinga teisių gynimo priemone, o remiantis prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo pateikta informacija, nurodyta šio sprendimo 43 punkte, šiuo atveju taip yra Slovakijos teisėje. Kol nėra pasibaigęs tokio skundo pateikimo terminas arba kol dėl jo nėra priimta sprendimo, taikant Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinį sakinį sprendimas dėl tokio apkaltinamojo nuosprendžio ir dėl tokios bausmės negali būti laikomas tokiu, kuriuo galutinai nutraukiamas baudžiamasis persekiojimas.

104 Be to, nors tai nėra lemiama, skundo dėl apkaltinamojo nuosprendžio pateikimo stabdomasis poveikis yra požymis, kad skundas susijęs su sprendimu, kuris taikant tą nuostatą negali būti laikomas galutiniu.

105 Darytina išvada, kad, kai šio sprendimo 103 punkte nurodytomis sąlygomis galima pateikti kasacinį skundą dėl teismo sprendimo, taikant Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinį sakinį šis sprendimas gali tapti galutinis tik tada, kai šalys išnaudoja šią teisių gynimo priemonę arba per tokiam skundui nustatytą terminą jo nepateikia.

106 Taigi Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinis sakinys reiškia, kad kasacinis teismas iš esmės privalo užtikrinti, kad asmeniui, padariusiam nusikalstamą veiką, už kurią įgyvendinant Sąjungos teisę skiriama sankcija, galėtų būti pritaikytos palankios baudžiamosios teisės normos, net jeigu jos įsigaliojo po to, kai buvo priimtas teismo sprendimas, dėl kurio pateiktas toks kasacinis skundas.

107 Šios išvados negali pakeisti aplinkybė, kad pagal nacionalinę teisę apskųstas sprendimas gali būti panaikintas tik jeigu jis yra neteisėtas arba kad kasacinis teismas turi priimti sprendimą atsižvelgdamas į tokio sprendimo paskelbimo dieną buvusią padėtį. Kaip matyti iš šio sprendimo 97 punkto, kiekvienas teismas turi užtikrinti, kad nusikalstamą veiką padariusiam asmeniui būtų taikomas jam palankesnis baudžiamasis įstatymas, kol jo apkaltinamasis nuosprendis netapo galutinis.

108 Nagrinėjamu atveju iš nutarties dėl prašymo priimti prejudicinį sprendimą matyti, kad T. T. pateikė kasacinį skundą prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusiam teismui per atitinkamuose nacionalinės teisės aktuose nustatytą terminą ir neprivalėjo pagrįsti išimtinių aplinkybių, be to, tas teismas turi bent jau galimybę panaikinti 2019 m. kovo 27 d. *Krajský súd v Bratislave* (Bratislavos apygardos teismas) sprendimą.

109 Taigi taikant Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinį sakinį 2019 m. kovo 27 d. *Krajský súd v Bratislave* (Bratislavos apygardos teismas) sprendimas negali būti laikomas „galutiniu nuosprendžiu“, tačiau tai turi patikrinti prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas.

110 Vadinasi, jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas nuspręstų, kad T. T. paskirta administracinė bauda yra baudžiamojo pobūdžio, jis privalėtų taikyti palankesnius teisės aktus, kaip tai suprantama pagal Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinį sakinį, t. y. Įstatymo Nr. 461/2007 2 straipsnio 2 dalį, siejamą su Reglamentu 2020/1054, nepaisant to, kad šie teisės aktai įsigaliojo priėmus *Krajský súd v Bratislave* (Bratislavos apygardos teismas) sprendimą, kuris pagal nacionalinę teisę laikomas galutiniu. Šiai pareigai neturi įtakos tai, kad pagal nacionalinę teisę prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas turi priimti sprendimą atsižvelgdamas į tokio sprendimo priėmimo dieną buvusią padėtį.

111 Pastaruoju klausimu reikia pridurti, kad, kai nacionalinės teisės nuostatos neįmanoma aiškinti taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisės reikalavimus, pagal Sąjungos teisės viršenybės principą reikalaujama, kad nacionalinis teismas, įpareigotas pagal savo kompetenciją taikyti šios teisės nuostatas, netaikytų jokios nacionalinės teisės nuostatos, prieštaraujančios tiesiogiai veikiančioms Sąjungos teisės nuostatoms (2019 m. birželio 24 d. Sprendimo *Popławski*, C-573/17, EU:C:2019:530, 58 ir 61 punktai ir 2024 m. vasario 20 d. Sprendimo *X (Nutraukimo motyvų nebuvimas)*, C-715/20, EU:C:2024:139, 72 punktas).

112 Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinis sakinys suformuluotas aiškiai ir tiksliai ir jam netaikomos jokios sąlygos, todėl jis veikia tiesiogiai.

113 Taigi, jeigu prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikęs teismas konstatuotų, kad pagal savo nacionalinę teisę negali savo nagrinėjamoje byloje taikyti Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutiniame sakinyje numatytų garantijų ir kad šios teisės neįmanoma aiškinti taip, kad ji atitiktų Sąjungos teisę, jis pagal savo įgaliojimus privalėtų užtikrinti iš Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinio sakinio teisės subjektams kylančią apsaugą ir garantuoti visišką šios nuostatos veiksmingumą, prireikus netaikydamas jokios jai prieštaraujančios nacionalinės teisės nuostatos.

114 Iš viso to, kas išdėstyta, matyti, kad Chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinis sakinys turi būti aiškinamas taip: teismas, nagrinėjantis kasacinį skundą dėl teismo sprendimo, kuriuo atmestas skundas dėl baudžiamojo pobūdžio administracinės baudos, patenkančios į Sąjungos teisės

taikymo sritį, iš esmės privalo taikyti nuteistajam palankesnį nacionalinį teisinį reglamentavimą, įsigaliojusį po to teismo sprendimo paskelbimo, nepaisant to, ar pagal nacionalinę teisę toks teismo sprendimas laikomas galutiniu.

Dėl bylinėjimosi išlaidų

115 Kadangi šis procesas pagrindinės bylos šalims yra vienas iš etapų prašymą priimti prejudicinį sprendimą pateikusio teismo nagrinėjamoje byloje, bylinėjimosi išlaidų klausimą turi spręsti šis teismas. Išlaidos, susijusios su pastabų pateikimu Teisingumo Teismui, išskyrus tas, kurias patyrė minėtos šalys, nėra atlygintinos.

Remdamasis šiais motyvais, Teisingumo Teismas (didžioji kolegija) nusprendžia:

1. **Europos Sąjungos pagrindinių teisių chartijos 51 straipsnio 1 dalis turi būti aiškinama taip:**

   valstybė narė įgyvendina Sąjungos teisę, kaip tai suprantama pagal šią nuostatą, kai pagal 1985 m. gruodžio 20 d. Tarybos reglamento (EEB) Nr. 3821/85 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų, iš dalies pakeisto 2006 m. kovo 15 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamentu (EB) Nr. 561/2006, 19 straipsnio 1 dalį ir 2014 m. vasario 4 d. Europos Parlamento ir Tarybos reglamento (ES) Nr. 165/2014 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų, kuriuo panaikinamas Tarybos reglamentas (EEB) Nr. 3821/85 dėl kelių transporto priemonėse naudojamų tachografų ir iš dalies keičiamas Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 561/2006 dėl tam tikrų su kelių transportu susijusių socialinių teisės aktų suderinimo, 41 straipsnio 1 dalį skiria administracinę nuobaudą transporto priemonės vairuotojui už šiuose reglamentuose nustatytų įpareigojimų pažeidimą ir vėliau pasinaudoja pastarojo reglamento 3 straipsnio 2 dalyje jai suteikta galimybe atleisti tam tikras kelių transporto priemones nuo tokių įpareigojimų laikymosi.

2. **Pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinis sakinys turi būti aiškinamas taip:**

   jis gali būti taikomas baudžiamojo pobūdžio administracinei nuobaudai, paskirtai remiantis norma, kuri po šios nuobaudos paskyrimo buvo pakeista taip, kad nubaustam asmeniui tapo palankesnė, jeigu šis pakeitimas atspindi pasikeitusią poziciją dėl šio asmens padarytų veikų baudžiamojo kvalifikavimo arba dėl taikytinos bausmės.

3. **Pagrindinių teisių chartijos 49 straipsnio 1 dalies paskutinis sakinys turi būti aiškinamas taip:**

   teismas, nagrinėjantis kasacinį skundą dėl teismo sprendimo, kuriuo atmestas skundas dėl baudžiamojo pobūdžio administracinės baudos, patenkančios į Sąjungos teisės taikymo sritį, iš esmės privalo taikyti nuteistajam palankesnį nacionalinį teisinį reglamentavimą, įsigaliojusį po to teismo sprendimo paskelbimo, nepaisant to, ar pagal nacionalinę teisę toks teismo sprendimas laikomas galutiniu.

Parašai.